

Ярошевська Т. В.
кандидат юридичних наук.,
доцент, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стрімке зростання ролі об'єктів права промислової власності в соціально-економічному розвитку суспільства, визнання творчої розумової праці як найважливішого чинника успішного комерційного та виробничого функціонування сучасних високотехнологічних підприємств, підвищення їхньої конкурентоспроможності на зовнішньому та внутрішньому ринках спонукає до створення ефективного та надійного механізму охорони промислової власності. Світовий досвід доводить, що ефективний механізм охорони об'єктів права промислової власності є важливим елементом економічної політики держави, спрямованої на розвиток та стимулювання наукових досліджень, прискорення науково-технічного прогресу та впровадження інновацій. В Україні охорона об'єктів права промислової власності повинна відповідати сучасним вимогам, бути прозорою, демократичною, легкодоступною. Спрямовані на охорону промислової власності закони повинні ефективно забезпечувати економічні та моральні права творців об'єктів права на результати інтелектуальної діяльності, стимулювати творчу активність людей, відповідно до державних інтересів. Державна політика має здійснюватись з урахуванням пріоритетів у розвитку науки, підтримки найбільш важливих галузей виробництва, в яких використання новітніх досягнень техніки та технологій може забезпечити одержання найбільшого ефекту та віддачі.

В Україні закладено основи законодавчої бази у сфері промислової власності, для розробки й прийняття якої була використана значна частина наукових праць і застосований як вітчизняний, так і європейський та міжнародний досвід. Можна зробити висновок, що в цілому національне законодавство у сфері охорони прав промислової власності відповідає європейським і міжнародним нормам та вимогам ринкової економіки. Проте беззаперечним є факт окремих недоліків чинного законодавства України у даній сфері та його недосконалість, що вимагає ґрунтовного теоретичного дослідження з метою удосконалення вітчизняного законодавства та врегулювання приватно-правових правовідносин у даній сфері. Запропоновано спрямувати головну увагу на законодавство країн-членів ЄС. Для сучасного етапу розвитку законодавства Європейського Союзу у сфері промислової власності

характерним є процес універсалізації європейського законодавства з метою подолання будь-яких перешкод на шляху практичного використання та впровадження промислової власності в єдиному європейському просторі. Обираючи шлях інтеграції

Європейський Союз, нашій державі необхідно врахувати цю тенденцію при створенні національного законодавства, щоб максимально наблизити його до європейських норм.

Прагнення України до європейської інтеграції зумовлює врахування позитивного досвіду відповідних законодавчих актів Європейського Союзу при розробці нових національних законопроектів. Заходи, спрямовані на запровадження ефективних механізмів охорони промислової власності, визначаються курсом приєднання України до Європейського Союзу, а відтак необхідністю дотримання всіх його норм щодо охорони об'єктів права промислової власності.

Для узгодження законодавства України у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності з відповідним законодавством Європейського Союзу наразі у законодавстві України відбулися суттєві доповнення та зміни. Зокрема, згідно з Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями» [1] для відповідності законодавству країн-членів ЄС у спеціальне законодавство України у сфері охорони прав на промислові зразки були внесені суттєві зміни, а саме: щодо критерію охороноздатності промислового зразка, визначення терміну «промисловий зразок», поділу промислових зразків на два правових режими, строку чинності виключних майнових прав на промисловий зразок тощо і це доцільно.

Особливість правової охорони промислових зразків у Європейському Союзі, як нині й в Україні, полягає в тому, що вона умовно поділяється на два правові режими. Один регулює відносини щодо охорони зареєстрованих промислових зразків Європейського Союзу, другий – незареєстрованих. Можливість отримання правової охорони на промислові зразки без реєстрації була запроваджена спеціально для тих об'єктів права промислової власності, які мають дуже короткий період попиту. Це, як правило, вироби, які швидко морально застарівають, і комерційне життя їх недовге. З цієї причини проходження достатньо тривалих за часом формальностей, які до того ж потребують фінансових затрат, пов'язаних з процедурою реєстрації таких об'єктів права, є недоцільним. Проте така правова охорона надає їх власнику більші переваги. Незареєстрованим промисловим зразкам, які стали загальнодоступними на території Європейського Союзу, надається правова охорона без додержання формальностей та сплати мита одночасно в межах ЄС [2, с. 192].

Згідно зі ст. 10 Директиви 98/71/ЄС [3] зареєстрованому промислового зразку надається правова охорона на один або більше строків щоразу на 5

років, починаючи від дати подання заявки на реєстрацію. Власник прав може продовжити строк правової охорони в межах 25 років від дати подання заявки. Строк дії охорони незареєстрованих промислових зразків становить щонайменше 3 роки з дати, на яку зразок був доведений до загального відома на території однієї зі Сторін.

Нині національне законодавство у сфері охорони промислових зразків також містить поняття «зареєстрований промисловий зразок» та «незареєстрований промисловий зразок». Відповідно до п. 5 ст. 5 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» [4] строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок становить 5 років від дати подання заявки до Національного органу інтелектуальної власності й подовжується за клопотанням власника промислового зразка на один або більше п'ятирічних строків. Загальний строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок не може становити більш як 25 років від дати подання заявки. Згідно з п. 6 ст. 5 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» строк правової охорони незареєстрованого промислового зразка становить 3 роки від дати його доведення до загального відома на території України. Проте у Цивільному кодексі України [5] строк правової охорони на промисловий зразок не поділяється на два правові режими, а саме: на зареєстрований та незареєстрований промисловий зразок. Вважаємо, що положення спеціального законодавства у сфері промислової власності повинно відповідати положенням Цивільного кодексу України.

Автор тез зазначає, що для удосконалення системи охорони промислової власності, наразі в нашій державі доцільно створити й прийняти Кодекс України проінтелектуальну власність. Головними чинниками для прийняття кодифікованого акту сфері інтелектуальної власності є: створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності; євроінтеграційні процеси в Україні; неузгоджені норми, суперечливі положення, прогалини між спеціальними законами у сфері інтелектуальної власності та книгою 4 ЦК України; завдання створення єдиної системи правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності, здатної належним чином охороняти та захистити права творців та інших зацікавлених осіб.

Відомо, що судові спори щодо захисту прав інтелектуальної власності є одними з найскладніших для розгляду, оскільки вимагають знання не лише специфічних юридичних аспектів, але й технічних. Тому і суб'єктам права інтелектуальної власності, і суддям було б набагато легше розібратися у цій складній сфері, якби законодавство інтелектуальної власності було систематизовано в одному кодифікованому акті – Кодексі України про інтелектуальну власність.

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями: Закон України від 21 липня 2020 р. № 815 IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-20#Text>

2. Ульянова Г. О. Реалізація права інтелектуальної власності на промисловий зразок. *Міжнародний юридичний вісник*: зб. наук. праць / Національний університет державної податкової служби України. 2015. № 1 (2). С. 189–194.

3. Про правову охорону промислових зразків: Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС від 13 жовтня 1998 р. № 98/71/ЄС. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

4. Про охорону правнапромислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3688-XI (Редакція від 14.10.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

5. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Тулянцева В. А.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного,
господарського та екологічного права
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

ФОНД СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СО- ЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Починаючи з 1991 року в Україні діяли Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонд соціального страхування як уповноважені суб'єкти, що здійснюють управління рухом коштів, використання яких має покривати витрати, що настають у відповідних встановлених чинним законодавством страхових випадках [1]. У 2015 року було прийнято рішення про реорганізацію зазначених позабюджетних цільових фондів [2], наслідок чого починаючи з серпня 2017 року утворено єдиний Фонд соціального страхування України, який став правонаступником Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування України, який і зараз повноцінно функціонує. Так, відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV [3] визначено, що страховиком у визначених вище страхових випадках є Фонд соціального страхування України.

Перевагою існування загальнодержавного обов'язкового соціального страхування є наступне: по-перше, масштабність його функціонування; по-друге, загальне фінансове навантаження є настільки обтяжливим для окремого суб'єкта, при цьому за рахунок масштабності поля його покриття забезпечується регулярне та масове надходження коштів до відповідного бюджету; по-третє, використання цільових коштів Фонду соціального страхування